

(א) דף קד. ט (ב) [מאן ש"ן לבי"ג, א] ו"ב דף קמ"א.

הגהות הב"ח

(א) במשנה פחת משמות: (ב) גבי הגיעו קא מי (אלא) מו"מ וי"ב גירסת רשב"ס א"ל רב יהודה כשם הדיין: (ג) רשב"ס ד"ה פחת שרות וכו' קב לטאה ויטעו טעמא פחת שרות: (ד) ד"ה ה"ג בסדר המשנה פחת משמות: (ה) ד"ה שרות וכו' ובמצריו הסי' וחסי' מה"ד הכי קאמרו וכו' הלא דקמני פחת משמות: הגיעו הי"ט פחת מן השרת וכו' י"ב פירוש לפירושו דבמתני' גרסינן פחת וכו' הנה קמפיש כמו פחת עב וי"ד וה"ק פחת מן השרת טרם שרות וכו' יהודה קמפיש פחת משמות אל' גמול' משמע דל"ג פחת וכו' לרב הנה גרסי' פחת משמות: (ו) ד"ה אמר לך וכו' דלעולם שמות: (ז) הנה ד"ה ה"ג פחת וכו' ספרי דגרסי' פחת שרות:

מוסף תוספות

א. אך שקצת קשה דה"ק לא הוי כשיטת התלמוד. שם. ב. כלומר וכו' שרול"ס בו אחר שרות כמו שהלכו אחר גבול זה גבי שות שותין. יעני ויה.

בית כור פרק שביעי בבא בתרא

קו.

עין משפט
נר מצוה

בא ב מיי פכ"ח מהל' מריה הלכה יב סגנ עשין פכ טו"ע ח"מ סימן ר"ח סוף טו:

רבינו גרשום

פ"ס' בסימניו ובמצריו. של שרה הראה לו המוכר ללוקח דאמר ליה בית כור עפר בסימניו ובמצריו אני מוכר לך הואיל והראה לו סימניו ומצריו גמר וקנה אפי' פחות שרות כל השדה הגיעו. משום דסימניו ומצריו קא מקני ליה כיון שהוה דער שרות פחת ינכה לו מן הדמיים. כלומר אם פחת לו יותר משות בנוך עליה או רביע או חומש עד שרות מן השדה ינכה לו מן הדמיים כנגד הפחת: רב הונא ורב חסדא פליגי א' אומרי דקתני עד שרות ינכה ר' הונא אמ' שרות כפחות משות. דכי הכי דפחות משות כגון שמינית שביעית הגיעו הכי נמי פחת שרות עצמו הגיעו דלא ינכה לו דהכי קאמר מתני' פחת שתי הגיעו ובלא אי פחת שליש או רובע או חומש או עד שרות מן השדה ינכה אל' שרות דמועט הוא הגיעו משום דער שרות ינכה ולא השות בכלל (דער השות) אמרי' ולא עד בכלל. ורב יהודה אמר שרות עצמה כיותר משות דמי. דכי הכי דיותר משות ינכה דאי פחת לו שלישית ורביעית וחמישית דינכה לר' ה"ג שרות עצמה ינכה לו דהכי קתני מתני' פחות או הותר שרות. להיכא דמכר לו קרקע: הרי הוא בשום הדיין. דאי שייפן של דיין (פעוה) [קרקע] של יתימין וטעי שרות בטל מקח: והא שום הדיין. להיכא דטעה שרות דמי כמאן דטעי ויהו משות וקשיא לרב הונא דאמר שרות כפחות משות דמי הגיעו ולא השות בכלל ינכה והכא קתני דשות כיותר משות דמי וכו' הכי דיותר משות בטל מקח ה"ג שרות עצמה דעד ועד בכלל הוא: אמר לך רב הונא ולטעמך. הא מתרצתא היא מבישתא היא דקתני הגיעו דאי כיותר משות דמי ינכה מיבעי ליה למימר ואמאי קאמר הגיעו: אלא הכי קתני לה בסימניו ובמצריו הרי זה כשום הדיין ולא בשום הדיין ממש. כשום הדיין לשתות ממש ולא יחבי ליה ד' קבין ומחצה לכור ולא גבי מקח וממכר כשום הדיין (הוא) דאילו בשום הדיין שרות בטל מקח ואילו אכא הגיעו דער שרות ושתי' עצמה

(א) נראה דל"ג פליגי בפירושה דקמני עד שרות.

ללא מהדר הדר ציה אלא פרושי קא מפרש וה"ק ליה צ"ב זהו ציה לשהיה לו ומשום דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף הוה"ק להשתנות שהיה לו ליתן לסוף כל חדש דינר מאותו י"ב זהו ציה שהוא חייב לשנה"א וכן יש לפרש בהשאל (ב"מ ק"ג): ואיצטרך כל תלת מיילי דרב דההוא דאיסמירא אית למימר ללא הוי מטעם תפוס לשון אחרון אלא משום דפרושי קא מפרש כפרוש רש"י ומההיא דהמשכיר נמי לא שמעינן דתפוס לשון אחרון דאיכא למימר פרושי קא מפרש כפי' הקונטרס או משום דסביר כרב נחמן דקרקע בחזקת בעליה קיימא הלכך איצטרך היהא דכור שזלשים סאה בשלע דראשון ראשון קנה ואי מההיא הוה אמינא משום דתפוס אפי' אפי' מיפך כמו לשמאל להכי איצטרך כולהו ולא ידע ר"י דמנא לן א"כ דסביר רב דתפוס לשון אחרון אלא נראה משום דהנך דיחויי לאו עיקר טעם ניניהו ואיצטריכו נמי שלשה מיילי דשמאל דמההיא דלוקי שמאל צבא צאמצע החדש הוה אמינא דלדמי לעיל ר' אבא דפרושי קא מפרש ולעולם בעלמא תפוס לשון אחרון וההיא דראשון ראשון קנה הוה אמינא משום דתפוס לשון אחרון הוה כמו לרב להכי איצטרך לאשמעינן אכל חכמים אומרים הלך אחר פחות שבלשונות וההיא דצבא צאמצע החדש איצטרך לאשמעינן דזו ולא סבירא ליה ולפרש המשנה וההיא דראשון ראשון קנה דאיצטרך לאשמעינן דתפוסה שלו תפוסה היא דמההיא דהמשכיר לא שמעינן תפוסה דאיכא למימר משום דלודי ליה: ה"ב גרסי' פחות משות הגיעו עד שרות ינכה. אכל ספריים דגרסי' פחות (א) משמות הגיעו פירש רב יהודה פחת עד שרות ולא שרות בכלל א"ע. ללא קתני עד וכענין זה יש בהוצ'א כמה מהא הסלע חסרי' ולא יחא צה אונאה וצני למימר עד כמה ולגירסא זו קשה דקאמר בגמרא רב הונא ה"ק פחות משמות ושמות עצמו הגיעו הא להדיא אחיא מתני' כוותיה וא"ת שבלמא רב יהודה דאמר שרות כיתר משמות ניחא הא דלא תנן שרות ינכה משום דה"א דיתר משמות מקחו בטל אלא לרב הונא דאמר שרות כפחות משמות ליתני שרות הגיעו וכ"ש פחות וי"ל דנקט הכי ליתן טעם לדבר דכבר פשוט הוא בפחות משמות ואמר ממילא דשות כפחות משמות והשתא דליתני להכי לרב יהודה מנינו סיפא כהאי גוונא: ה"ג ולטעמך הא הגיעו קתני אלא בשום הדיין ולא בשום הדיין בו'. והכי פירושו אמר לך רב הונא אדמקשיה לי תסייעני מדקמני הגיעו דמשמע דשות כפחות משמות אלא הא דקמני כשום הדיין לאו משום דליהוי כיתר על שרות אלא כשום הדיין לשמות דכמו ששעורו התם כמו כן שעורו כאן^א ללפוקי שלא שעורו ברובע לטאה כמו בהן חסר הן יתר ורב יהודה דאומיב מינה לרב הונא משמע ליה דהכי קתני פחת עד שרות או הותר עד שרות הרי הוא כשום הדיין והגיעו דהא צבוס הדיין נמי עד שרות הגיעו אכל שרות ויתר על שרות לא הגיעו: ושמואל

לרב להכי איצטרך לאשמעינן אכל חכמים אומרים הלך אחר פחות שבלשונות וההיא דצבא צאמצע החדש איצטרך לאשמעינן דזו ולא סבירא ליה ולפרש המשנה וההיא דראשון ראשון קנה דאיצטרך לאשמעינן דתפוסה שלו תפוסה היא דמההיא דהמשכיר לא שמעינן תפוסה דאיכא למימר משום דלודי ליה: ה"ב גרסי' פחות משות הגיעו עד שרות ינכה. אכל ספריים דגרסי' פחות (א) משמות הגיעו פירש רב יהודה פחת עד שרות ולא שרות בכלל א"ע. ללא קתני עד וכענין זה יש בהוצ'א כמה מהא הסלע חסרי' ולא יחא צה אונאה וצני למימר עד כמה ולגירסא זו קשה דקאמר בגמרא רב הונא ה"ק פחות משמות ושמות עצמו הגיעו הא להדיא אחיא מתני' כוותיה וא"ת שבלמא רב יהודה דאמר שרות כיתר משמות ניחא הא דלא תנן שרות ינכה משום דה"א דיתר משמות מקחו בטל אלא לרב הונא דאמר שרות כפחות משמות ליתני שרות הגיעו וכ"ש פחות וי"ל דנקט הכי ליתן טעם לדבר דכבר פשוט הוא בפחות משמות ואמר ממילא דשות כפחות משמות והשתא דליתני להכי לרב יהודה מנינו סיפא כהאי גוונא: ה"ג ולטעמך הא הגיעו קתני אלא בשום הדיין ולא בשום הדיין בו'. והכי פירושו אמר לך רב הונא אדמקשיה לי תסייעני מדקמני הגיעו דמשמע דשות כפחות משמות אלא הא דקמני כשום הדיין לאו משום דליהוי כיתר על שרות אלא כשום הדיין לשמות דכמו ששעורו התם כמו כן שעורו כאן^א ללפוקי שלא שעורו ברובע לטאה כמו בהן חסר הן יתר ורב יהודה דאומיב מינה לרב הונא משמע ליה דהכי קתני פחת עד שרות או הותר עד שרות הרי הוא כשום הדיין והגיעו דהא צבוס הדיין נמי עד שרות הגיעו אכל שרות ויתר על שרות לא הגיעו: ושמואל

ויעולם שרות כיתר משמות ויחזיר והאי דקא מדמי ליה לשום הדיין ה"מ צמות כי היכי דצבוס הדיין לא הוי מחילה ה"ג לא הוי מחילה ולא כשום הדיין דצבוס הדיין הוי השמות ציטול מקח דמתן התם מוכר בטל ואילו הכא הגיעו כלומר אין המקח בטל אלא מקחו קיים ויחזיר דמתן צמות' עד שרות ינכה ואתא לאשמעינן א"ע"ג דמנו להדדי דבתרוייהו שרות כיתר משמות אפ"ה התם ציטול מקח ואילו הכא המקח קיים והתם היינו טעמא דכיון דטעו ב"ד חוזרין מכל מה שעשו אכל הכא דתרוייהו חפלים במכר זה למכור זה ליקח דתרוייהו כשום הדיין ולא כשום הדיין יחזיר. כן נראה צעני שיטה זו וכן עיקר דליכא הכא מיוצתא לא לרב הונא ולא לרב יהודה וה"ו מסתברא מדתלמינן כשום הדיין ולא כשום הדיין בו' ואין כתוב בספריים אלא כשום הדיין הלכך ליכא לפרושי דמסקנא דמאן דאמר ולטעמך הוא בו'. יש לשונות אחרים ואין בהן ממש וזה שלי הוא ועיקר. (והשתא לא איפשיט לן אי כרב הונא אי כרב יהודה) ויש מפרשים אמר לך רב הונא ולטעמך הא מתרצתא הוא משבתא היא דקמני הגיעו דאי שרות כיתר משמות דמי ינכה איצעי ליה למימר ואמאי קתני הגיעו אלא הכי קתני לה בסימניו ובמצריו הרי זה כשום הדיין לשתות ללא היבין ליה ז' ומחצה לכור ולא כשום הדיין הוא דאילו כשום הדיין שרות בטל מקח ואילו הכא הגיעו דער שרות ושתי' עצמה

מתני' בסימניו ובמצריו. האומר לחזירו בית כור עפר אני מוכר לך בתוך הסימניו והמצרים הללו שאמה רואה הכל קח לך: (א) פחות משמות הגיעו. דהיינו טפי מרובע לטאה כפלי כפלים דשות היינו קב לטאה וה"ו טעמא דלא דמי להן חסר הן יתר דהתם הוי שיעוריה ברובע לטאה אכל הכא צעי טפי דהא כיון דאמר בית כור עפר אני מוכר לך בהן חסר הן יתר דמי כדאוקימנן לעיל(א) והשתא דאמר בית כור בסימניו ובמצריו אני מוכר לך מטפינן שיעורא ואמרי' אפילו פחות משמות הגיעו דכיון דהראה לו המצרים כמאן דזבין ליה שדה זו קתמא דמי כמות שהוא צין קטן צין גדול אלא דאחי מתי דאמר בית כור שיהא קרוב לבית כור שאינו חסר יתר משמות וכן ללא ליה מותר יתר על שמות: הכי גרסי' בסדר המשנה (א) פחות משמות הגיעו עד שרות ינכה. ובגמ' פליגי אמוראי צמות עממה אי הוי כפחות משמות והגיעו וה"ק פחת מן הבית כור שרות וכו"ש פחות משמות הגיעו אכל יותר משמות ולמטה עד שרות ולא שרות בכלל ינכה או דלמא שרות כיתר משמות וה"ק פחות משמות

הגיעו כלומר אם יש אונאה ציניין פחות משמות כגון שהותיר או חסר פחות משמות הגיעו אכל יותר משמות עד שרות ושמות בכלל ינכה: ינכה. מן הדמיים ואם הותר יחזיר לו קרקע. והאי שרות לאו משום דין אונאה דאין אונאה אלא למטלטלי אכל במקרקעי אין אונאה שאם מכר לו שדה פרוטה צמנה או שדה מנה בפרוטה הגיעו אלא שיעורא דרבנן היא דהכי מחיל איניש היכא דאמר בסימניו ובמצריו טפי לא מחיל: **גב' שעות.** הגיעו כפחות משמות היכא דא"ל בסימניו ובמצריו (א) וה"ק פחות משמות ושמות הגיעו דהאי דקמני פחות משמות הגיעו היינו פחת מן הבית כור וכו"ש פחות משמות הגיעו. וממתני' דקמני עד שרות ינכה משמע ליה לרב הונא עד ולא עד בכלל ולרב יהודה עד ועד בכלל: **מיטבין.** לרב הונא: הכי גרסינן בתוספתא (פ"ו ה"ח) **בסימניו ובמצריו פחת שרות או הותר שרות הגיעו.** צמתות צפיק אלמנה ניונת (דף ט"ז): תנן שום הדיין שפחת שרות או הותר שרות מוכר בטל. שום הדיין צ"ד שירדו לשום נכסי יתומים למכרן למוון האשה והצנות: והא שום הדיין. דטעות שרות דידהו הוי ציטול מקח כיתר משמות דמתן צפרק אלמנה ניונת כדפרישית וכיון דמדמי שרות דמכירת בית כור דמתני' כשום הדיין אלמא כיתר משמות הוא ויחזיר וקשיא לרב הונא. והאי דקמני הגיעו לקמיה מפרש לה שפיר: **אמר לך רב הונא ולטעמך הגיעו קתני.** דמשמע דהוי כפחות משמות ואדמקשיה לי מרישא תקשי לך מקיפא אלא ודאי ה"ק פחת שרות או הותר שרות הגיעו כשום הדיין דאמרני נמי הגיעו ורשב"ג הוא דפליג בצמתות ואמר א"כ מה כח צ"ד יפה ולכן הוי מוכרן קיים והגיעו דקמני הכא אחריוהו קאי דהוי שרות דידהו כפחות משמות וקשיא לרב יהודה. ואמר לך רב יהודה לדידי נמי ל"ק דאיכא לתרוצי כשום הדיין ולא כשום הדיין כו' דהאי דקמני הגיעו לאו משום דשות הוי מחילה כפחות משמות (א) ולעולם שרות כיתר משמות ויחזיר והאי דקא מדמי ליה לשום הדיין ה"מ צמות כי היכי דצבוס הדיין לא הוי מחילה ה"ג לא הוי מחילה ולא כשום הדיין דצבוס הדיין הוי השמות ציטול מקח דמתן התם מוכר בטל ואילו הכא הגיעו כלומר אין המקח בטל אלא מקחו קיים ויחזיר דמתן צמות' עד שרות ינכה ואתא לאשמעינן א"ע"ג דמנו להדדי דבתרוייהו שרות כיתר משמות אפ"ה התם ציטול מקח ואילו הכא המקח קיים והתם היינו טעמא דכיון דטעו ב"ד חוזרין מכל מה שעשו אכל הכא דתרוייהו חפלים במכר זה למכור זה ליקח דתרוייהו כשום הדיין ולא כשום הדיין יחזיר. כן נראה צעני שיטה זו וכן עיקר דליכא הכא מיוצתא לא לרב הונא ולא לרב יהודה וה"ו מסתברא מדתלמינן כשום הדיין ולא כשום הדיין בו' ואין כתוב בספריים אלא כשום הדיין הלכך ליכא לפרושי דמסקנא דמאן דאמר ולטעמך הוא בו'. יש לשונות אחרים ואין בהן ממש וזה שלי הוא ועיקר. (והשתא לא איפשיט לן אי כרב הונא אי כרב יהודה) ויש מפרשים אמר לך רב הונא ולטעמך הא מתרצתא הוא משבתא היא דקמני הגיעו דאי שרות כיתר משמות דמי ינכה איצעי ליה למימר ואמאי קתני הגיעו אלא הכי קתני לה בסימניו ובמצריו הרי זה כשום הדיין לשתות ללא היבין ליה ז' ומחצה לכור ולא כשום הדיין הוא דאילו כשום הדיין שרות בטל מקח ואילו הכא הגיעו דער שרות ושתי' עצמה

בבא א ב מו" פ"ח מהל' מביה הל' ג סג עשין פ"ט ט"ז ח"מ ט"ו ר"ח טעף טו: ל ג מו" פ"ג מהל' שבתם הלכה יא ועיין בשו"ת זכ"מ פ"ג טעף טז: ח"מ טעף טז: ט"ז מהל' שבתם ל"א ד מו" פ"י מהל' נחלת הל' א סג טעף טז טו"ש ט"ח ט"ח טעף טז: ט"ז מהל' נחלת טו"ש ט"ח טעף טז: ט"ז מהל' נחלת טו"ש ט"ח טעף טז: ט"ז מהל' נחלת טו"ש ט"ח טעף טז:

רבינו גרשום

הגיעו: משחה. מדה: והאן תנן פחות משותה הגיעו עד שתחת ינכה. והכא קא חסר רובע: מר קים ליה בנזיה. דלא הויה כי אלא חמסר: דעריפא כעשרים. כי הויה דקרקע אחת של כ' הכי נמי הא שויה כעשרים דשפירא הויה: כיון שעלה גורל לאחור מהן. א"ע"ג עדיין לא עלה לאידך הגיעו ולא אפשר בתורה: בקלפי. ארגו שבענין שם הגורלות: דקא צייתי להרדי. למיפגל בגורל: גמרי ומקני להרדי. א"ע"ג דאידך לא עלה גורלו קלן זה מה: רב אמר בטלה מחלוקת. כלומר אותה מחלוקת שחלקו בטלה לחילוק דמדייקר ויחלוקו בשוה: ושמואל אמר מקמציין. כל אחד מחלקו ויתנו לו עד שיהא חלקו גדול חלק אחד מהם: הגורל בי תלתא. אחין או שתפין דקמו ואולי בני חור מיניהו. שלא פכי השלישי ופניו. התם. דדאי לא בטלה מחלוקת (התם) דכי נחתי אדעתא דבי תלתא קמ דינא. כלומר כל מה שחלקו מקיים הוא ולא אפשר בחזרה: אפילו בסאה אחרונה. ואם איחא דק דינא אמאי מצ' למיידור ביה והא אתני ליה הכור שלם:

ושמואל אמר מקמציין. פ"ה שיתן לו כל אחד שלש וחלקו ומשמע מתוך פירושם שלא בגורל וקשה דלמה יגרע הוא שהם נטלו בגורל והם יתנו מה שירצו בלא גורל ולימא להו מעלין להו כנכסי דבר מריון (א) וק"ל כרב יוסף דפ"ק (לעיל דף י"ב: ושם) ואפ"י בגורל אין לו להטיל עם כל אחד ואחד בפני עצמו אלא עם שניהם יחד כדי שיפול לו חלק צבת אחת^א אלא מפרש ר"י מקמציין כגון אם יש להן שלש שדות ולקחו כל אחד שדה והשלישית חלקו וכשגא אחיהם יפילו גורל על כל השדות ובאזיה שיפול גורלו יזכה ולענין זה לא בטלה מחלוקת שאם יפול השדה השלישית לחלקו וזו הראשונים בחלקם כמו שהיו הראשונים מתחלה ואפילו פלל לו שדה שהיה של אחד מהן מכל מקום לא יחלקו כל המותר אלא שדה שלישית שהיה נמצא לזה ומנחה לזה יהיה כמתחלה ושדה שניה יחלקו^ב וכן הני (ט) צר פירוש כשנפל לזה שדה ולזה שדה ושדה שלישית נשארה כשיבא שלישי יפילו גורל על הכל ואם יפול אותו שדה הנשאר לחלקו וזו הראשונים בחלקם ולא כפ"ה דמועלת חלוקתם לגמרי אף לשלישי וא"ע"ג דפלוג בלא דעתיה ומה שהביא רביה אינה ראייה דהתם צמטלטלין אבל במקרקעי דשייך קפידא צרוכות אין אחד יכול לחלוק בלא דעת חברו כדאמרינן באלמנה ניוזת (כמוצות דף ק. ושם) יתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהן כו' משמע התם דלי לאו משום מה כח צית דין יפה היה אמרינא א"ע"ג דלא טעו הגדילו יכולין למחות צרוכות והכא דלא שייך מה כח צ"ד יפה למה לא יוכל למחות כי פלג חד בלא דעתא דחבריה ומיהו לפר"י דמפרש התם דבורין להן חלק יפה בלא גורל קאמר לא קשיא מידי לפ"ה דאי לאו מה כח צ"ד יפה לא היה מהני בלא גורל אבל מהני ואפילו בלא מה כח צ"ד יפה [חולקין] ואפילו לפירוש ר"ת דע"י גורל קאמר איכא למימר דהתם ודאי שהיתומין קטנים ואין אחד מהן טובע לחלוק אי לאו מה כח צ"ד יפה היו יכולין למחות אבל אם אחד מהן גדול וטובע לחלוק כי הכא בלא כח צ"ד יפה חולקין^ו:

וכא
כו' היינו טעמא דלא צריך כולי האי משום דגמרי בלבד שלם ומקנו למי שיעלה הגורל מיד מהני גמר דעתם עם הגורל בצאורים ותומים דמהני אפילו היכא דלא גמרי ומקנו דבהיה הנאה דלייתי להדדי ונשמעין זה לזה לחלוק בגורל כדי שיטול כל אחד חלקו בפני עצמו דאין חפצים עוד בשותפות הלכך אין רוצין שיהא עוד עכוב בדבר וגמרו ומקנו אהדדי. כן זקוק אני לפרש שהרי אין תבוב בספרים אלא אמר רב אשי הלכך לא בא לסתור טעמו של ר' אלעזר אלא לתרצו: שני אחין שחלקו. קרקעות: בטלה מחלוקת. ויחלקו לכתחלה בשלשה הוא והדרא: מקמציין. נוטל כל אחד שלש מחלקו ונותנין לזה כגון שירשו שש שדות ונטלו זה שלש זה שלש וצא להן אח זה נתן לו שדה אחת זה נתן לו שדה אחת הרי לכל אחד שני שדות והנס שוים: דדר דינא. כלומר חזרת החלוקה בשביל שנטלו חלקם שלא מדעת אח השלישי: אלא מעסה הני צי סלסא. אחין או שותפין דקיימי ואזול צי תרי מינייהו ופלוג בלא ידיעת השלישי בשלשה חלקים בפני שלשה בית דין הדיוטות כדאמרי' באלו מציאות (ב"מ דף טז:): הכי נמי דבטלה מחלוקת. כשיבא השלישי ויאמר איני חפץ צהך בחלוקה צהך חלוקה צתמייה. מהכא שמענין דפשיטא להו דתלתא אחים או תלתא שותפין אי נמי תרי אחי או תרי שותפי כדמוכח באלו מציאות (שם דף לא): באיסור ורב ספרא עסקא צהדי הדדי והלך רב ספרא ופלג בלא דעתא דאיסור צהפי תרי כו' ופלג חד בלא דעתא דחבריה וכוון דפלג בלא דעתא דחבריה צהפי תלתא ואית ליה סהדי דפלג כדאמרינן באלו מציאות מתקיים החלוקה ואין חבריו יכול לערער עליה ואם חלקם שלש בפני בית דין לא כלום הוא ומה שהשיבו הנכסים השביחו לאמנע. והני מיילי מידי דצריך שומא אבל חלוקת מעות דלא צריך שומא אין צריך לחלוק בפני צ"ד: אדעסא דבי תלתא. בשלשה חלקים חלקו הכל דמטי לכל חד חלק הראוי לו הלכך לדעתו לא חיישינן דאילו הוה הכא נמי הוה פליג בגורל אבל הכא דאגלאי מילתא לבסוף דנטל יותר מדאי טעות הוא ובטלה מחלוקת: ונשמואל דאמר מקמציין אלמא קס דינא. דכל מי שנטול דבר הראוי לו אלא שאינו נוטל כשיעור הראוי לו אלא יותר וה"ה לפחות קאמר שמואל דמאי דתפיס תפיס אי הכי אמאי אמר שמואל יכול לחזור בו מוכר ואפילו בסאה אחרונה ומוציא מיד הלוקח כ"ט סאין שבאו כבר לידו ואמאי הא כיון דהוה ראוי לנטול כור כדאמרינן ליה מוכר צמה שזכה כבר יזכה אף על גב דלא צא לידו כשיעור הראוי לו אלא לאו שמע מינה דהדר דינא היכא דנטל פחות וכל שכן היכא דנטל יותר כדלעיל וקשיא דשמואל אדשמואל: ומשני

והא עשרים אמר לו. ולדעת כן אמר לי כך שישלים לי הפחת משדה אחר או ינכה לי מן הדמים לדעת כן אמר לי עשרים שהוא עצמו היה כבוד דהויה כ' ועל מנת להשלים לי מדת כ' אמר לי עשרים: א"ל. אביי מני למימר לך דהאי דקאמר כ' לא לתת לך כ' שהרי גם הוא היה יודע שאין צדקה אלא חמיסר אלא דעדיפא כעשרין של שדה אחר אמר לך ולהשציח מקמו אמר כן: שניא ר' יוסי אומר כו'. אידי דאיירי צמתני צמוכר קרקע לחצירו צמדה ומנא יומר מכדי מדתו דמחזיר ולא אמרינן בטל המכר נקט נמי להך דאיתמר לקמן שני אחין שחלקו וצא להן אח דקאמר שמואל מקמציין מחזיר את מה שש לו יותר דומיא דצמתני ואגב גררנא דהיהא קתני צרישא הך צרימתא לאשמועינן דחלוקה בגורל קינא דעלה פליגי רב ושמואל היכא דחלקו וצא להן אח דדמיא להך דר' יוסי שלא עלה הגורל לכולן: האחין שחלקו. צירכו שנים ושלשה חלקין שוין ואח"כ יפילו גורלות וה"ה לשותפין: כיון שעלה כו'. שנפל הגורל על אחד מהם והוצרך לחלקו: קנו עונן. כלומר זה קנה לגמרי בגורל ולא יוכלו לחזור בו ואם שני שנים זה קנה חלקו שנפל עליו הגורל וגם חצירו קנה דעל מי יפול גורל שני כי אם על השני ואם ג' אותו שנפל לו הגורל קנה חלקו והשנים קנו צין שניהם שני החלקים לחלוק ציניהם כל שעה שירצו אף לחלוק צענין אחר ואחר כך יפילו גורלות ומיהו היכא דנפל הגורל לכולן פשיטא דקנו כולן וא"ע"ג דלא אחזק כל אחד בשלו דכיון דמוחזקין ועומדין הן כולן בכל הקרקע אין מצרר לכל אחד חלקו המגיעו (ולא שגא קרקע ולא שגא מטלטלין כיון שעלה הגורל לזה קנה חברו כמו כן חלקו המגיעו מיד בלא נפילת גורל דהא לא מפליג גמרא צין ולא החזיקו כל אחד בשלו עדיין דאי אחזק מאי למימרא: בקלפי ואורים ותומים. כדאמרינן ציש נוחלין (לקמן דף קכג). אלעזר מלוכב אורים ותומים ויהושע וכל ישראל עומדין לפניו קלפי של שבעים וקלפי של תמוזין מונחין לפניו והיה מכויין צרות הקודש כו': אמר רב אשי לעולם כמתלת ארץ ישראל קונה גורל ודקשיא לך אי מה להלן הגורל ממי שיעלה הגורל מיד מהני גמר דעתם עם הגורל בצאורים ותומים דמהני אפילו היכא דלא גמרי ומקנו דבהיה הנאה דלייתי להדדי ונשמעין זה לזה לחלוק בגורל כדי שיטול כל אחד חלקו בפני עצמו דאין חפצים עוד בשותפות הלכך אין רוצין שיהא עוד עכוב בדבר וגמרו ומקנו אהדדי. כן זקוק אני לפרש שהרי אין תבוב בספרים אלא אמר רב אשי הלכך לא בא לסתור טעמו של ר' אלעזר אלא לתרצו: שני אחין שחלקו. קרקעות: בטלה מחלוקת. ויחלקו לכתחלה בשלשה הוא והדרא: מקמציין. נוטל כל אחד שלש מחלקו ונותנין לזה כגון שירשו שש שדות ונטלו זה שלש זה שלש וצא להן אח זה נתן לו שדה אחת זה נתן לו שדה אחת הרי לכל אחד שני שדות והנס שוים: דדר דינא. כלומר חזרת החלוקה בשביל שנטלו חלקם שלא מדעת אח השלישי: אלא מעסה הני צי סלסא. אחין או שותפין דקיימי ואזול צי תרי מינייהו ופלוג בלא ידיעת השלישי בשלשה חלקים בפני שלשה בית דין הדיוטות כדאמרי' באלו מציאות (ב"מ דף טז:): הכי נמי דבטלה מחלוקת. כשיבא השלישי ויאמר איני חפץ צהך בחלוקה צהך חלוקה צתמייה. מהכא שמענין דפשיטא להו דתלתא אחים או תלתא שותפין אי נמי תרי אחי או תרי שותפי כדמוכח באלו מציאות (שם דף לא): באיסור ורב ספרא עסקא צהדי הדדי והלך רב ספרא ופלג בלא דעתא דאיסור צהפי תרי כו' ופלג חד בלא דעתא דחבריה וכוון דפלג בלא דעתא דחבריה צהפי תלתא ואית ליה סהדי דפלג כדאמרינן באלו מציאות מתקיים החלוקה ואין חבריו יכול לערער עליה ואם חלקם שלש בפני בית דין לא כלום הוא ומה שהשיבו הנכסים השביחו לאמנע. והני מיילי מידי דצריך שומא אבל חלוקת מעות דלא צריך שומא אין צריך לחלוק בפני צ"ד: אדעסא דבי תלתא. בשלשה חלקים חלקו הכל דמטי לכל חד חלק הראוי לו הלכך לדעתו לא חיישינן דאילו הוה הכא נמי הוה פליג בגורל אבל הכא דאגלאי מילתא לבסוף דנטל יותר מדאי טעות הוא ובטלה מחלוקת: ונשמואל דאמר מקמציין אלמא קס דינא. דכל מי שנטול דבר הראוי לו אלא שאינו נוטל כשיעור הראוי לו אלא יותר וה"ה לפחות קאמר שמואל דמאי דתפיס תפיס אי הכי אמאי אמר שמואל יכול לחזור בו מוכר ואפילו בסאה אחרונה ומוציא מיד הלוקח כ"ט סאין שבאו כבר לידו ואמאי הא כיון דהוה ראוי לנטול כור כדאמרינן ליה מוכר צמה שזכה כבר יזכה אף על גב דלא צא לידו כשיעור הראוי לו אלא לאו שמע מינה דהדר דינא היכא דנטל פחות וכל שכן היכא דנטל יותר כדלעיל וקשיא דשמואל אדשמואל: ומשני

(א) (ב"ק ט, א), (ג) (ב"ק ט, א) וראוי לדקדוקא רש"י, (א) לעיל פ"ו ק"ה. וצ"מ ק"ה: (ד) ונע"מ מוס' גיטין לז"ה ד"ה (ב"ד).
הגהות הב"ח
(א) תוס' ד"ה ושמואל וכו' דקיימא לן וכו' כמו שהיו מתחלה כ"ל ותיבת הראשונים נמחק: (ב) בא"ד וכן הני בי תלתא דקיימי ואזול בי מרי:

מוסף רש"י

כור בשלשים אני מוכר לך. לרין היה לו למעט כנגד דמי הכור ולא תסוין שיהא זה קונה פחות מטר ולא יותר מכור אלא כור צמטוס מקנה לו לא פחות ולא יותר, הלקב אם משך וא"ע"ג שפסק ואפילו צמטוס לוקח ובעלו של לוקח לא קנה עד שיהא הכור מרוד טול, דהכא מדירה מצבא אוהל והקפיד מצמטה פחות מטר ויותר מטר, ומשום הכי יכול לחזור בו מכל המכירה, אפילו צמטוס לו כ"ע סאין חזר הוא כל זמן שלא נמדד סאה צמטוס, וא"ע"ג שפסק וא"ע"ג שפסק אפילו צמטוס אינה משיכה מעליה, דבר זה חד מקא הוא ועד דמשך טוליה לא קני כדאמרינן צמטוס הובב (מו), דהיכא דמכר לו חמור צמטה ובעלו ומשך את הפירה ולא משך את הטלה שניהם יכולין לחזור בהם משום דלא חיי משיכה מעליהם (לעיל פ"ו וצ"מ ב"מ קכ). ראשון ראשון קנה. כיון דא"ל סאה בשלש כל סאה וסאה הוה ליה חד מקא ומשיכת כל אחת קנאה בפני עצמו הוה וכוון דהויה חלוקתם הפסיד את זכותו. ש. ורב סבר בטליה מחלוקת וריבין שבא האח הג' יכול כל אחד לומר נחזור גם אנחנו ונחלקו בגורל עם זה האח הג' לפי שבטלה מחלוקת כיון שלא היה זה הג' עמנו במחלוקתו. ש.

מוסף תוספות

א. [מן תוס' טעם הם נוחמים לו במפורז והם נוטלים חלקם במכונס, וכי שבביל שלא היה שם בשעת חלוקתם הפסיד את זכותו. ש. ורב סבר בטליה מחלוקת וריבין שבא האח הג' יכול כל אחד לומר נחזור גם אנחנו ונחלקו בגורל עם זה האח הג' לפי שבטלה מחלוקת כיון שלא היה זה הג' עמנו במחלוקתו. ש.